

ציוני החודש

קוריאנה ואנחנו

פ. אמיר

ודמוקרטיה ושהרור העמים — תועים ומתעים את הרבים. האומרים „מחננים“ ומפרשים: חופש היחיד ודמוקרטיה ורווחה במערב, ואך דיכוי וטירור ועוני במזרח — אף הם הוטאים לאמת ומחטיאים את הרבים. רק בעולם שיש בו היטלר מכאן וסטאלין צ'ארצ'יל-רוזוולט מכאן, קלה ההכרעה ופשוטה. שחור הוועה והברבריות שבנאציזם הפך, כממילא, את קצרת הצבעים על פיה והניה אור וחושך בלבד. לא כן בעולם שיש בו אמנם, מצד אחד, מישטר רכושני המשתמט בכל מקום שאפשר מן התיכנון למען הרבים, אך עם זה יש בו שפע אפשרויות ביטוי ליחיד ותוהלת קידמה לקיבוצי אדם גדולים, ובו איים איים של תיכנון סוציאליסטי גובר, אשר צלליה הפחדים של הטוטאליטאריות הקומוניסטית והשפל הכלכלי הצפון בחיק הקפיטליזם משתרגים עליהם להצר צעדיהם ולקפח נשמתם; ומצד אחר יש בו מישטר של תיכנון כולל וטוטאלי, הדוגל בשם הקומוניזם והסוציאליזם, ואמנם, יש בו כמה וכמה מהנחות היסוד של מישטר הראוי להיקרא בשם זה, אך עם זה אין להכיר בו, בצד מאמץ השיפור הטכני והכלכלי, המעלה באטיות של צב את רמת החיים של המוני העם, אותותיה של התעלות זו, חברתית, אנושית ותרבותית, שיש בה כדי לעורר את רובי העמים, לפחות בארצות המתקדמות, שיראו בו במשטר זה תבנית ואבטיפוס לעצמם ובנין חברתם. ניתנה האמת להיאמר: בעוד שאפילו הקפיטליזם הקנאי ביותר, כגון זה של ארצות הברית, ולו רק בשעות שאין הוא יודע מוצא ממצוקותיו, אוחז בעל-כרהו באמת-התיכנון הסוציאליסטית, ומקנה בזאת להמוני אדם, שלא בטובתו, ראשית דעת והכרה בפתרונות סוציאליסטיים, הרי טיבו ודרכו של מישטר, המודה והמוזהה בהכרת רבים עם הסוציאליזם, אלא שחומת אש מפסיקה בינו ובין שאר העולם, שסוגר ומסתגר בכל המנעולים המישטרתיים והברחיים האידיאולוגיים והאנושיים שבכוח דיקטטורה להמציא, תחת לפתוח שערים ולהסיר איבה והשדנות ולהגניח למחשבה טובה ולדוגמה טובה שתשפיע מכוחה מעל גבולות וגדרי תיל, עצם דרכו וטיבו של משטר זה מרתיעים המוני אדם מפני הסוציאליזם ומרהיקים בזה את יוכו.

אין אתה צריך לעקם את תמונת המציאות הקוריאנית תחלה, כדי להגיע לאמירת הן למאמץ האריות המאוחדות נגד מעשה-התוקפנות בקוריאה. זה דרכם וזו חולשתם של עמים ויחידים, לתפור להם כתנות-פסים שכליות או אידיאולוגיות, הבאות לפרש ולהסתיר מעצמם או מן האחרים את המניעים האמתיים של מעשיהם. והרי זה סימן חוסר-בגרות לא פחות מאותה נטייה שאתה מוצא ביחידים ובקיבוצים, לתלות קופות של שרצים מאחורי זולתם או לקשור כתרם לראשם, הכל לפי צורך הרגע, כפי שהוא מצטייר להם בגבולי השגתם. חולשות מעין אלו אתה מוצא בכל מקום, אם מעט ואם הרבה. אף על פי שרק מדינות של דיקטטורה, העשויות מיקשה רע-ינית אחת, הפכו את החסרון הזה לכעין כשרון ולמקור כוח, כביכול, ושמוהו, ביודעים, כלי-זין משוכלל בהתמודדות המדינית העולמית. ואולם עיקר-כתובים זה בהיקף בין-לאומי „זכויותיהן“ של אומות גדולות וחזקות הוא. מזכויות-יתר כאלו נשמור נפשנו. ראייה ריאליסטית, ועם זה דרוכת-חזון, שאינה משלימה עם המציאות כמו שהיא, ועם זה אינה נרתעת מפניה מתוך סלידה ואימה, היא מן היסודות החיוניים לעצם קיומנו.

ואף אין אתה צריך להעמיד הכל על צרכינו היהודיים המיוחדים, על יחודה של מדינת ישראל כמדינה של קיבוץ גלויות, כדי להסביר לעצמנו ולאחרים את עמדתה של ממשלת ישראל בסכסוך קוריאה. גם אלמלא היינו מעונינים במידה חיונית ומיוחדת במינה בארגון האומות המאוחדות ובשמירת קיומו, גם אלמלא היינו תלויים במידה כזו בסיוע הכספי, הבא מן המערב, להעלאת גידחינו ולחינוק כוחנו — גם אז לא היה כל יסוד וגימוק לשנות את עמדתנו המבוגרת, הרואה את העולם במורכבותו המנומרת, הסגונית, ולא כאותו פסיפס ילדותי של שחור-לבן שמציירים לעינינו יבוארי הדוגמות בתוכנו.

אכן העולם אינו שחור-לבן, ולא ישיגוהו משיגי שחור-לבן בלבד. האומרים „מחננים“ ומפרשים: המחנה האחד כולו קפיטליזם וניצול האדם ושעבוד האומות והמחנה האחר כולו סוציאליזם

שגיאה חמורה לא פחות מנעילת דלת או"ם בפני סין (החדשה) אין פירושה כלל הזדהות עם טעמי המדיניות האמריקנית במזרח הרחוק. תמיכתנו בהחלטת מועצת הבטחון אין פירושה התעלמות מראיית עדיפותה החברתית של קוריאה הצפונית על הדרומית. אין פני הקומוניזם לגבי אסיה כפני הקומוניזם לגבי המערב המפותח. הקומוניזם לגבי מיליונים באסיה הוא בבחינת סיכמה — או לחשקסם — ששמעם אינו אלא תנאי־חיים משופרים במקצת ושחרור משלטון־זרים. המערב מזהה בהכרת המוני אסיה עם דיכוי כלכלי ופוליטי. ובעוד שהקומוניזם נושא בכנפיו הבטחה־רובשרה, שלא נתנסו בה המוני אסיה, הרי המערב אין אֶלטרנטיבה בידו לאותו משטר של ניצול קולוניאלי, ואפילו הוא נעשה באמצעות שלי־טים בנייה־מקום, אשר אסיה חתה אותו מבשרה דורות על דורות. אכן בידו פועלי בריטניה היתה שעת־כושר גדולה בשעה שעלו לשלטון; אך הם לא גילו מעולם ענין רב בשאלות חוץ, הניחו למסורות ואיני־טרסים ריאקציוניים להוסיף ולהטביע חותמם על מדיניות החוץ, וממילא קיפחו את יכלתם להורות דרך חדשה, שלישית, לעולם הנבוך והנקלע בין הפח הקומוניסטי ובין הפחת הקפיטליסטית. הפילוסופיה האמריקנית השלטת על חופש היזמה ליחיד — שיש בידו, כידוע, לטפס עד „הבית הלבן“ ועד נשיאות חברת־הנפט — נשמעת כלעג מר באזניהם של בני אסיה. אמנם לא תמיד מדיניות־החוץ של אר־צות־הברית היא בבואה מדויקת של מדיניות־הפנים. זכורים הימים שהמדיניות האמריקנית ביון היתה „שמאלית“ יותר, לאמור מוכנה לתמוך יתדותיה ביסודות מתקדמים יותר, ממדיניותו היונית של באַוין. אף בקוריאה הדרומית פתחה אמריקה ברי־פורמה אגרארית — אך היא הניחה את הגשמתה בידי אלה שהצליחו בזמן קצר למהול את הרעיון במים, ולהבאיש את ריח הדימוקרטיה ברבים. פרשת קוריאה נתגלמה בה, בזעיר־אנפין, כל גאונו ושברו של ארגון האנושות לשם חיי שלום וקידמה בעקבות מלחמת־העולם השניה. בשלהי המל־חמה, לאחר דורות של שעבוד סיני ויאפאני, ניתנה לקוריאה התקוה, בהסכמת כל המעצמות המנצחות, להקים את עצמאותה. אך לידתה של עצמאות זו היתה באי־קדושת האסטרטגיה וספירות ההשפעה. ביתור קוריאה לשניים על פי דין מלאכותי ושרירותי, כששליש האוכלוסיה ותתעשייה והכוח והרלק והדשן החקלאי הם מצפון לגבול, ושני שלישים, כעשרים מיליונים, המתפרנסים בעיקרם על החקלאות, מדרומו, ביתור זה היה ביטוי להשדנות העוינת שקרעה את מחנה בעלי־הברית לשניים, טרם ייבשו דמי החללים

ולא זו בלבד, שעולם זה מורכב הוא עד מאוד, ואור וחושך משמשים בו בערבוביה בשני המהנות כאחת; עצם אי־ההכרה בהיותו מורכב, הרצון למ־שוח אותו שהור־לבן פשטני, בין שרצון זה גובע מדוגמה אידיאולוגית ברוסיה ובין שהוא גובע מפתח אינפאנטילי באמריקה, סכנת מות צפויה מהם לשלום העולם. כי זה טבעו של הרואה את הדברים במלוא קשת גוניהם, באורם וצילם, שהוא מבקש דרך להי־תוך הניגודים, ומכל מקום בונה הוא עולמו על עצם זכות קיומם והשפעתם של היסודות השונים, ולו יהיו שונים מן הקצה אל הקצה. מסקנתו של איש־הק־צוות, שאין לו אלא שני צבעים בלבד אחת היא בלבד: השמדתו ומחיקתו של הצבע האחר. ואם בכל הזמנים היתה הפשטנות מוסכנת, הנה בתקופה האטומית היתה מגמה זו לצוררת לא לשלום־העולם בלבד, אלא לעצם המין האנושי. מעולם לא היה שלום־העולם אמצעי בלבד, ואלם בתקופה כתקופתנו, כשהנשק האטומי מאיים למחות חלקים גדולים ממין האדם מעל פני האדמה ולהצמיד את תרבותו מאות שנים, ואולי אלפי שנים, אחורנית, הפך קיום־השלום למטרת־המטרות, שבלעדיה לא תהיה תקות קידמה וסוציאליזם והתעלות בעתיד קרוב או רחוק.

ב

הטעמים והנימוקים היהודיים המיוחדים, המ־חייבים אותנו לעמדה של אי־תלות מדינית ורוחנית ושקידה על שמירת שלום־העולם, נוספים הם על עמדתנו העקרונית ובאים לחזקה, אילו עשינו את רצונו של הקומוניזם והיינו יוצאים נגד סמכות או"ם להתערב בסכסוך קוריאה, לא זו בלבד שהיינו מרוקנים את עמדת „אי־ההזדהות“ שלנו מתוכנה, אלא היינו פוגעים פגיעה פאטאלית, מבחינתנו אנו, במסגרת האחת והיחידה של ארגון ורצון קולקטיבי שנתרה בעולם מבותר ומעורער זה, מסגרת זו העשויה לעמוד לנו בצר, לגבי מעשה תוקפנות ברור זה שנעשה בקוריאה, מתוך הכנה ממושכת ומחור שבת לכל פרטי התכניות העלולות להתחייב מאפשרור יות השתלשלות שונות, לא היה מקום לשיקולים מרובים. חובת ההתנגדות לתוקפנות, בכל מקום שהיא מרימה ראשה, גדולה בשעה זו ובתקופה זו מכל שאר המצ־ות ואפילו ממצות בדיקת טיבו החב־רתי של הנתקף או מניעיו האמיתיים של המתנגד לתוקפנות. הזדהותנו עם האור מות המאוהדות בהחלטתן החוקית (שהרי ברית־המר עצות פרשה משיבות מועצת הבטחון מרצונה —

בעולם, מוטב שיהיו מאוזנים. תמיכתו המוטעית והנואצת של אר"ם בהמשך ייצוג לסין הישנה, ששחיתותה אכלתה, שנתפוררה ואיננה, היא פרי תפיסה אמריקנית נחשלת זו. הכנסת סין החדשה לאר"ם היא תנאי להבראת היחסים ולראשית פתרון בקוריאה. הכרת ממשלת ישראל בסין הקומוניסטית מכאן — ותמיכתה בהחלטת אר"ם בקוריאה מכאן היא אות ועדות לכושר הבחנתנו בערב הצבעים בעולם ולכוח שיפוטנו העצמאי. מדיניותנו, אשר ראיית העולם במורכבותו ציוויהיים לה, ושמירת שלום העולם מטרתה, מן ההכרח שתחתור לאיזון כוחות ולייצוב גבולות ולאיסור התערבות בשעה זו — מתוך תקות היתוך יחסים לעתיד לבוא. הכרח האיזון והייצוב מיוסד על ההנחה שיתכן למשטרים שונים לחיות בכפיפה אחת בעולם; מטרת ההיתוך מקורה בתוחלת השיכנוע וההסתגלות ההדדית.

מדינת ישראל עמדה עד כאן במבחן אייזהזדהות עם אחד הגושים — והחלטתה לתמוך בעמדת אר"ם בקוריאה אינה מערערת הנחה זו. כל החלטת אחרת בנפשנו היתה, שואת העולם, המלחמה השלישית, היא שואת השואות לישראל. השאלה היא: היתכן למנוע את השואה ב"עצומות שלום" שקופות וחד צדדיות, בפלפול חריף הקורא להתקפה התגוננת ולהתגוננות התקפה, בחינוך ההופך גם מעשה צדקה של היריב ל"מסך-עשן", וגם מעשה תועבה של עמיתך להכרח מהפכני? או שמא יקל לקדם פניה ואף למנוע אותה בביצור מעט המוסדות הקיימים בתחום הארגון הבינלאומי, בחיזוק סמכותו של אר"ם על כל שלוחותיו, בהכרת עובדות גלויות ומפורשות כסין הקומוניסטית, בליכוד מודרג של כד המדינות העלולות לעשות עמנו להפשרת השלגים במלחמה הקרה, בחישול כל הכוחות העשויים לפלס דרך חדשה, אחרת, בין האיתנים המתמודדים, ובהתנגדות לכל התגרות באר"ם וכל פגיעה בענין השלום העולמי? המתעלם מהיצג שאלות זה בוחר ב"ניטרליות", ב"שבוא-ל-תעשה". לא כן מי שבוחר בדרך עצמאית, אך פעילה, שצרכינו המיוחדים והברותנו לאומות המאוחדות מחייבים אותה. כניסתנו לאר"ם היתה פרי שיקולנו העצמי באינטרסים שלנו, אך היא היתה גם פרי מגמת-יסוד הטבועה בתרבותו ובתולדותיו של ישראל. משכנסנו — פרשנו מן היציע של נייטראליות, קיבלנו עלינו עול מצוות וחובות, והרינו בתוך זירת ההתגוששות עצמה. בתוכה מצויים אנו לשמור על עצמאותנו הרוחנית ועל שלום העמים.

ודמעות האמהות השכולות. מאחר שועדת שלוש המעצמות, ארצות-הברית, ברית-המועצות וסין, שנת-מנתה להחליט על עתידה ודמותה של קוריאה, העלתה חרס בידה, החלו שני הצדדים מקימים, כמעשה גרמניה, שתי מדינות עצמאיות — וצהובות זו לזו. בנסיבות אלו, ובלחץ המתיחות הטבועה בהן, קמו שתי מדינות-משטרה, אשר בשתייהן בטל, למעשה, חופש הביטוי וההתאגדות, אף על פי שמדינת הצפון היא, בלי ספק, הבריאה והיציבה מן השתיים.

ואולם עובדה ברורה זו שמדינת הדרום, הסמוכה במידה קיצונית על שולחנן של ארצות-הברית, משטרה הוא הלכוי יותר בפגעי השחיתות והוסר הכשרון, אין בה כדי להעבירנו על דעתנו מראות את המתקייף ומעשה-התוקפנות. בעולם העומד כולו על היחסיות, הלא כפסע הוא בין רקבון ממשי של קוריאה הדרומית ובין תו "רקבון" העלול להתלות בצוארה של מדינה כיוגוסלאוויה, למשל, מידי מדינה כאלבאניה או רומניה, אם תגיע שעתה של יוגוסלאוויה להיות מותקפת בתואנת-התקפה מצדה. מכל מקום מסמכותה של מועצת הבטחון לפסוק הלכה בנוגע למעשה-התוקפנות, אך לא בדבר פרצופה החברתי של המדינה הנתקפת, הראויה היא להיתקף אם לא.

ודאי הוא שאמריקה מיהרה לפעול בקוריאה להגנת האינטרסים שלה — אבל גם עובדה זו אינה צריכה להעבירנו על דעתנו ועל החלטתנו. כל מקום וכל זמן שיש אינטרסים מנוגדים — וכל עוד לא הגענו לפתרון-הפתרונים של ביטול האינטרסים השלטוניים עצמם — אין לנו ברירה אלא לתמוך בפעולה נגד המתקייף, יהיה מי שיהיה. השאלה, איזה מן הצדדים צודק יותר, אינה ענין לכאן. שאלת-השאלות היא, אם תורשה או לא תורשה עשיית דין מאיזה צד שהוא, שיש בה כדי לסכן את שלום העולם. כיהודים וכאזרחי העולם עלינו לברך על מהירות תגובתו של ארגון האומות המבקש לכופף דעתו, לומר למתקייף "הרף!" — ואפילו נעשה הדבר במאוחר ובמיעוט-הצלחה בהשואה לאלו שהכינו את מעשה-התוקפנות ימים רבים ובמחשבת תחילה.

אין ספק: רמת-התפתחותה החברתית הנמוכה של אמריקה מסוכנת היא לאיזון הכוחות בעולם — וכל עוד קיימים כוחות, מן ההכרח שיהיו מאוזנים. ואף זו: התפיסה השוררת בחוגים הצבאיים באמריקה, המבקשת לקנות את הנצחון בול ככל האפשר מצד הוצאת כוח-האדם, אף היא סכנה בה לשלום-העולם — שהרי כל זמן שיש כוחות צבאיים של מעצמות